

Τα Λαυρεωτικά

Με το όνομα «Λαυρεωτικά» (ή «Λαυριακά» ή «Λαυρεωτικό ζήτημα») έμεινε στην ιστορία το σοβαρό οικονομικό και πολιτικό ζήτημα που απασχόλησε την Ελλάδα από το 1869 μέχρι το 1875 και είχε σχέση με την παράνομη εκμετάλλευση των εκβολάδων του Λαυρίου από την ξένων συμφερόντων μεταλλευτική εταιρεία «Roux - Serpieri - Fressynet C.E.».

Τα μεταλλεία στην περιοχή του Λαυρίου είναι από τα αρχαιότερα μεταλλεία στον ελλαδικό χώρο. Η μεταλλευτική δραστηριότητα σε αυτά χρονολογείται από το 3.000 π.Χ., (ίχνη εξορύξεως χαλκού στην περιοχή Θορικού) αλλά η συστηματική εκμετάλλευσή τους αρχίζει με τη γέννηση της Αθηναϊκής Δημοκρατίας το 508 π.Χ. από τον Κλεισθένη. Τα μεταλλεία του Λαυρίου υπήρξαν η κύρια πηγή πλούτου της Αθήνας κατά την κλασική εποχή (5ος και 4ος π.Χ. αιώνας). Τα μεταλλεία έχασαν προσωρινά την αξία τους, όταν η Αθήνα έχασε τον Πελοποννησιακό Πόλεμο. Επανήλθαν προσωρινά σε αξιόλογη εκμετάλλευση επί εποχής Λυκούργου κατά τον 4ο αιώνα, ωστόσο η ανακάλυψη νέων μεταλλείων στη Βόρεια Ελλάδα και η αθηναϊκή παρακμή τα έθεσαν στο περιθώριο, με τις μεταλλευτικές δραστηριότητες να διακόπτονται ολοσχερώς τον 2ο αιώνα, αφ' ενός μεν επειδή η εξόρυξη, φθάνοντας σε βάθη 100 μ., συνάντησε νερό στις στοές, αφ' ετέρου επειδή οι Ρωμαίοι βρήκαν πολύ δύσκολη και την επεξεργασία του μεταλλεύματος. Τα μεταλλεία παρέμειναν σε αδράνεια μέχρι το 19ο αιώνα μ.Χ.

Το 1860 ο Ανδρέας Κορδέλλας (1836-1909), μεταλλειολόγος γεννημένος στη Σμύρνη με σπουδές στο Φράιμπουργκ της Γερμανίας επισκέπτεται την περιοχή και διαβλέπει σημαντική οικονομική προοπτική με την ανάκτηση των σκωριών και την επεξεργασία των εκβολάδων. Το 1860 επισκέπτεται, για πρώτη φορά, το Λαύριο και διαπιστώνει τη δυνατότητα εκμετάλλευσης των αρχαίων σκωριών και εκβολάδων. Τις απόψεις του διατυπώνει με εκθέσεις του προς το υπουργείο

Οικονομικών, χωρίς να βρει άμεση ανταπόκριση. Έρχεται σε επαφή με τον Τζιανμπατίστα Σερπιέρι (Gianbattista Serpieri, 1832-1897), Ιταλό μεταλλειολόγο, ο οποίος ήδη ασχολείτο με παρόμοιες εργασίες εκμετάλλευσης σκωρίας ρωμαϊκής εποχής ορυχείων στο Κάλιαρι της Σαρδηνίας. Ο Σερπιέρι διαβλέπει επίσης την οικονομική δυνατότητα που του προσφέρει το Λαύριο και, το 1864, ιδρύει την εταιρεία «Roux - Serpieri - Fressynet C.E.» (ή «Hilarion Roux et Cie») εν μέρει με δικά του κεφάλαια αλλά και με συμμετοχή του γαλλικού (έδρα στη Μασσαλία) τραπεζικού οίκου «I. Roux - Fressynet».

Στηριζόμενοι στη μελέτη του Ανδρέα Κορδέλλα, αγοράζουν από την Μονή Πεντέλης και την κοινότητα Κερατέας πάνω από 11.000 στρέμματα στην ευρύτερη περιοχή του Λαυρίου. Ουσιαστικά πρόκειται για την πρώτη μεγάλη εισβολή ξένου κεφαλαίου στην Ελλάδα μας, που έθεσε το πλαίσιο λειτουργίας όλων των επερχόμενων «επενδύσεων»: Παντελής αδιαφορία για το εργατικό δυναμικό και αποικιοκρατική λογική στις σχέσεις του με το ελληνικό κράτος. Η μεγάλη φτώχεια της εποχής οδηγεί ανθρώπους από όλη τη χώρα στο να εργαστούν στους ξένους που «δουλεύουν με μοντέρνα συστήματα».

Πράγματι, η εταιρεία προχωράει σε σημαντικές επενδύσεις, όπως διαμόρφωση της προβλήτας στο λιμάνι του Λαυρίου, διάνοιξη δρόμων κ.λπ., με το συνολικό ποσό που τοποθετεί στην περιοχή να φτάνει τα 15 εκατομμύρια δραχμές, νούμερο τεράστιο για την εποχή. Στην πράξη, όμως, θέτει τις βάσεις μιας οικονομικής αυτοκρατορίας με δομή οργανωμένης αλλά ασύδοτης αποικίας που θα έχει υπηκόους-δούλους και αφεντικά-δυνάστες .

Στην επιφάνεια των τεράστιων αγορασμένων εκτάσεων βρίσκονταν διάσπαρτοι χιλιάδες τόνοι σκωριών και εκβολάδων του λαυρεωτικού υπεδάφους. Δηλαδή «φτωχού μεταλλεύματος» που επειδή από την αρχαιότητα μέχρι τότε δεν μπορούσε να αξιοποιηθεί, σωριάζονταν σε μεγάλες ποσότητες που δημιουργούσαν ολόκληρους λοφίσκους. Τώρα όμως υπήρχε τρόπος αξιοποίησης αυτού του ανεπεξέργαστου θησαυρού και η εταιρεία προχώρησε στην άμεση εκμετάλλευσή του χωρίς να ενημερώσει το ελληνικό κράτος το οποίο βάσιμα διά των εκπροσώπων του υποστήριζε ότι οι σκουριές ανήκουν στην κυριότητά του, διότι ως προϊόντα ανθρώπινης εργασίας δεν εντάσσονται στον νόμο του 1861 «Περί μεταλλείων», ο οποίος διελάμβανε μόνο τα περί φυσικών μεταλλείων. Εκτός αυτού ο Σερπιέρι είχε αρχίσει να ιδιοποιείται αυθαίρετα τις εκβολάδες, πουλώντας τις καταχρηστικά στην εταιρεία 2 δρχ. τον τόνο εκτός βέβαια του μερίσματος που θα έπαιρνε ως κύριος μέτοχός της.

Αυτό σήμαινε πλήρη καταστρατήγηση του δημοσίου συμφέροντος, διότι οι εκβολάδες δεν είχαν παραχωρηθεί αφού και ο ίδιος ο Σερπιέρι γι' αυτές δεν έκανε καμιά αναφορά στην αίτησή του. Η ξένη εταιρεία φέρεται αποικιοκρατικά ως πορθητής της Λαυρεωτικής, περιφρονώντας νόμους, αποφάσεις ελληνικών δικαστηρίων και της ελληνικής Βουλής.

Η Εταιρεία δεν είχε καταβάλλει ούτε την εγγύηση των 10 χιλιάδων δραχμών που είχε ορισθεί για την παραχώρηση του δικαιώματος εκμετάλλευσης και καθυστέρωσε τις εισφορές της στο Δημόσιο. Ο Σερπιέρι είχε αναχθεί σε υπερκράτος. Κανείς δεν τολμούσε να πλησιάσει στην περιοχή του Λαυρίου. Τα εργοστάσια τα φύλαγε ο διαβόητος ληστής Κίτσος, αντί σεβαστής μηνιαίας αμοιβής και της εισαγωγής του γιου του στη σχολή της Χωροφυλακής.

Όταν αυτό έγινε αντιληπτό από τον κόσμο άρχισαν οι αντιδράσεις, που κορυφώθηκαν όταν στο «παιχνίδι» μπήκε η αντιπολίτευση του Επαμεινώνδα Δεληγεώργη, η οποία, θέλοντας να φθείρει την κυβέρνηση Κουμουνδούρου, άρχισε να διασπείρει φήμες ότι σε αυτές τις εκβολάδες υπάρχει χρυσάφι το οποίο η κυβέρνηση Κουμουνδούρου έχει παραχωρήσει στους ξένους. Άνθρωποι της μάλιστα περιφέρονταν στην πόλη έχοντας στα χέρια τους μετάλλευμα ανακατεμένο με χρυσόσκονη, πείθοντας σιγά σιγά τον λαό ότι στο Λαύριο βρισκόταν η λύση στα ανυπέρβλητα οικονομικά προβλήματα του κράτους.

Μπροστά στην αυξανόμενη πίεση από αντιπολίτευση, κόσμο και εφημερίδες που είχαν μπει στο παιχνίδι, η κυβέρνηση υποβάλλει νομοσχέδιο τον Μάιο του 1871, που αναφέρει ότι οι εκβολές και οι σκωρίες του Λαυρίου θα αποτελούσαν πλέον κρατική περιουσία, διότι όπως προαναφέρθηκε, ως προϊόντα ανθρώπινης εργασίας δεν εντάσσονταν στον νόμο του 1861 «περί μεταλλείων».

Το αυτονόητο αυτό δικαίωμα της χώρας προκάλεσε την άμεση αντίδραση Ιταλίας και Γαλλίας που μέσω των πρεσβευτών τους στην Ελλάδα άρχισαν να εκτοξεύουν απειλές. Οι πιέσεις από το εξωτερικό εντάθηκαν φτάνοντας μέχρι τις άμεσες απειλές της στρατιωτικής επέμβασης για την υπεράσπιση της εταιρείας... Το εθνικό φιλότιμο που εγείρεται κατά της ανεξέλεγκτης λειτουργίας της ξένης εταιρείας δεν έχει τη δύναμη να επιβάλει τον οικονομικό αυτοπροσδιορισμό του λαυριωτικού χώρου. Οι οικονομικοί και πολιτικοί συσχετισμοί είναι αδυσώπητοι. Στις 5 Ιουλίου 1872 οι πρέσβεις της Ιταλίας και της Γαλλίας επιδίδουν διακοίνωση στην ελληνική κυβέρνηση για την προστασία των συμφερόντων της ιταλογαλλικής εταιρείας. Στις 8 Ιουλίου 1872 ο πρωθυπουργός Επαμεινώνδας Δεληγεώργης στην εμπεριστατωμένη έκθεσή του προς το Υπουργικό Συμβούλιο

απαντά: «*Η εν λόγω εταιρεία καρπούται τον πλούτον του Λαυρείου κυριαρχεί ανθ' ημών ούτε καν διοικούντων ένθα αυτή υπάρχει... αδικεί και υβρίζει ημάς... δεν υπάρχει αφορμή να κατακρίνωσιν ημάς αλλά μάλλον να εκπλαγώσι διά την ανοχήν μας οι ξένοι και μόνον εις το έθνος απόκειται ήδη να δρίνη, αν η ανοχή αυτή των κυβερνώντων εντελώς δικαιολογείται εκ του δυσκόλου των περιστάσεων*».

Η συμβουλευτική πίεση της Ρωσίας, Αγγλίας, Αυστρίας για να δεχθεί η Ελλάδα ξένη διαιτησία απορρίφθηκε απ' την ελληνική κυβέρνηση ως αρχή ετεροδικίας. Ο ασφυκτικός κλοιός που φτάνει μέχρι την απειλή για άμεση επέμβαση τριών γαλλικών πλοίων που θα επέβαλαν έτσι ή αλλιώς τη θέληση της ξένης εταιρείας με τα τηλεβόλα, αναγκάζει την Ελλάδα να χαμηλώσει τα φτερά της και τελικά να δεχθεί έναν υποτελή συμβιβασμό.

Τον Απρίλιο του 1873 η «Roux - Serpieri - Fressynet C.E.» αγοράζεται απ' τον εκπρόσωπο της «Τράπεζας Κωνσταντινουπόλεως» Ανδρέα Συγγρό, αντί των 11.500.000 φράγκων, η οποία μετονομάζεται σε «Ελληνική Εταιρεία Μεταλλουργιών Λαυρίου». Το ελληνικό κράτος παραχώρησε στην εταιρεία την εκμετάλλευση των σκωριών και των εκβολάδων του Λαυρίου για 99 χρόνια συμμετέχοντας σε ποσοστό 44% στα καθαρά κέρδη, χωρίς όμως να αφαιρούνται τα πρωτεία, η κυριαρχική θέση στην εκμετάλλευση των μεταλλείων του Λαυρίου απ' τον Σερπιέρι, ο οποίος ιδρύει το 1876 την «Compagnie Francaise des Mines du Laurium», στην θέση Κυπριανός, με έδρα το Παρίσι.

Στην πράξη δηλαδή οι ξένοι πούλησαν αυτό που ο πολιτικός καιροσκοπισμός και η λαϊκή αφέλεια είχε φτάσει στα ύψη με την ανοχή της εταιρείας, ενώ οι ίδιοι κράτησαν στα χέρια τους το «φιλέτο» των απόλυτων δικαιωμάτων στο πλούσιο υπέδαφος της περιοχής.

Ο Ανδρέας Συγγρός, ζώντας για χρόνια στο εξωτερικό, εισάγει στη χώρα τα καινά δαιμόνια του χρηματιστηρίου σε έναν ανίδεο σε αυτά λαό, που ουσιαστικά ζει σε ένα πλαίσιο ημιφεουδαρχίας. Ο ίδιος σχολιάζει στα απομνημονεύματά του την «*νηπιώδην κατάσταση του χρηματοοικονομικού κλάδου*» στην Ελλάδα. Ο Συγγρός εκδίδει μετοχές της νέας εταιρείας και διατηρεί τις φήμες περί κοιτασμάτων χρυσού. Τ' αποτέλεσμα ήταν χιλιάδες Έλληνες, ανεξαρτήτως βαλαντίου, να τρέξουν να αγοράσουν τις μετοχές. Ο κόσμος παρασυρμένος από τη μακροχρόνια φημολογία περί αμύθητων θησαυρών του Λαυρίου, θεωρεί ότι αυτή είναι η ευκαιρία να αλλάξει η ζωή του για πάντα.

Αγοράζει μαζικά μετοχές και παρατηρούνται τα κλασικά φαινόμενα που οδηγούν μαθηματικά σε αυτό που ονομάζουμε σήμερα «φούσκα». Πουλιούνται χωράφια, περιουσίες μετατρέπονται σε χαρτιά, χρήματα βγαίνουν από τα σεντούκια και όλα αυτά χωρίς να υπάρχει καν χρηματιστήριο. Οι συναλλαγές, ελλείψει χρηματιστηρίου, γίνονταν στο (δεν είναι αστείο) πατάρι του καφενείου...«Η ωραία Ελλάς» στη γωνία Ερμού και Αιόλου. Δηλαδή μπορούσε κάποιος να παραγγείλει έναν βαρύ γλυκό ή ένα «υποβρύχιο», μαζί με...20 μετοχές Λαυρίου.

Μετοχές αξίας 200 δρχ. πωλούνταν έως και 310 δραχμές ενώ κανείς δεν ενδιαφερόταν για το αν πράγματι υπήρχαν όλα αυτά τα υποτιθέμενα κοιτάσματα. Ο πλουτισμός και η κερδοσκοπία δεν συνδέθηκαν τότε μόνο με τη μανία για μετοχές αλλά όξυναν και την όσφρηση των πάσης φύσεως κατόχων οικοπέδων και αγροτεμαχίων οι οποίοι οσμίζονταν στην ιδιοκτησία τους την ύπαρξη κρυμμένων πολύτιμων μεταλλευμάτων. «*Πέτρες του Θεού θα δώσουμε, βουνά του Θεού θα δώσουμε, λίρες στερλίνες θα πάρουμε!...*», αναφωνεί ο Μεγγλίδης, ο ήρωας του σπαρταριστού διηγήματος του Μιχάλη Μητσάκη «*Είς Αθηναίος χρυσοθήρας*» που διαβάζεται σήμερα ως ρεπορτάζ της εποχής, με τους ευφάνταστους αφελείς Αθηναίους να θυμούνται ξεχασμένα από τους ίδιους και τον Θεό κατσάβραχα και να τα επισκέπτονται μέσα στη νύχτα, να παίρνουν δείγματα από τις πέτρες τους και να φιλοδοξούν να πλουτίσουν μέσα στο ίδιο βράδυ.

Οι επιμελητές έκδοσης των απομνημονευμάτων του Συγγρού, Άλκης Αγγέλου και Μ. - Χ. Χατζηγιάννου, αναφέρουν χαρακτηριστικά: «*Ξαφνικά ένα κοινό ανίδεο από οικονομικά, και το οποίο μπορούσε συνεπώς εύκολα να παρασυρθεί από λογής καιροσκόπους και κερδοσκόπους, εμπλέκεται σε μια δίνη πολυειδών ψευδαισθήσεων με άμετρες προσδοκίες. Ευκολόπιστοι και καλόπιστοι, αλλά και αφελείς οι Αθηναίοι κυρίως, πιστεύουν ότι είναι δυνατόν μια επιχείρηση αμελημένη εντελώς από την αρχαιότητα να τους λύσει το οικονομικό πρόβλημα και να μετατρέψει από τη μια στιγμή στην άλλη τη χώρα τους σε γη επαγγελίας. Χωρίς να λάβουν καν υπόψη τους ότι εκείνος που είχε κινήσει όλη την υπόθεση ήταν ένας ξένος επιχειρηματίας, ο οποίος δεν ήταν δυνατόν να ταυτίσει τις προσωπικές του επιδιώξεις από την επιχείρηση με τις προσδοκίες των Ελλήνων*».

Όπως ήταν φυσικό, αυτό δεν μπορούσε να συνεχιστεί για πολύ. Επειδή, ύστερα από λίγο έγινε φανερό ότι τα κέρδη από τις μετοχές ήταν μικρά, η Βουλή με απόφασή της μείωσε πάρα πολύ το ποσοστό του 44% του Δημοσίου. Η τιμή των μετοχών σημείωσε κατακόρυφη πτώση. Την απότομη άνοδο των τιμών των μετοχών θα ακολουθήσει ακάθεκτη κάθοδος, η οποία και θα οδηγήσει χιλιάδες πολίτες σε

οικονομική κατάρρευση. Αξίζει να σημειωθεί ότι την περίοδο 1873-1875 διπλασιάστηκαν οι πτωχεύσεις. Σύσσωμος ο τύπος θα κατηγορήσει τον Ανδρέα Συγγρό για την οικονομική καταστροφή χιλιάδων πολιτών χαρακτηρίζοντάς τον κερδοσκόπο ενώ δεκάδες γελοιογραφίες και λίβελλοι για το πρόσωπό του θα κατακλύσουν για αρκετό καιρό τις εφημερίδες. Σφοδρή κριτική δέχθηκε και από τον Εμμανουήλ Ροΐδη, ο οποίος είχε χάσει όλη την περιουσία του στο χρηματιστήριο. Αυτή ήταν η πρώτη μεγάλη μεταφορά πλούτου στην Ελλάδα από τη μεσαία και κατώτερη τάξη στο μεγάλο κεφάλαιο.

Η εξάντληση των σκωριών και των εκβολάδων σήμαινε και την εξάντληση της εταιρείας ενώ η ιταλογαλλική εταιρεία είχε κατορθώσει να της παραχωρηθεί σχεδόν όλο το υπέδαφος της Λαυρεωτικής. Ακριβώς γι' αυτό το 1917 η ελληνική εταιρεία αναγκάστηκε να κλείσει, το 1930 δε εκποίησε τις εγκαταστάσεις της, αντίθετα με τη ιταλογαλλική που λειτούργησε με λαυρεωτικά μεταλλεύματα μέχρι το 1977.

Οι εργαζόμενοι στα μεταλλεία ήταν ένα άλλο μεγάλο ζήτημα, που αποτύπωνε το εργασιακό καθεστώς της εποχής. Θυμίζουν δουλοπάροικους που έχουν μόνο υποχρεώσεις. Δουλεύουν μέρα-νύχτα σε άθλιες συνθήκες εργασίας, χωρίς κανένα εργασιακό δικαίωμα και χωρίς φυσικά καμία υγειονομική περίθαλψη ή σύνταξη. Όσοι καταφέρνουν να παραμείνουν για μεγάλο διάστημα στις ανήλιαγες στοές, με τον καιρό καθίστανται άχρηστοι για οποιαδήποτε άλλη εργασία και πετιούνται στον δρόμο για να έρθουν οι επόμενοι. Και φυσικά η περιοχή του Λαυρίου κατακλύζεται από ένα σύννεφο μολύβδου, που έχει σαν αποτέλεσμα οι κάτοικοί της να έχουν τα περισσότερα (αναλογικά με τον πληθυσμό) κρούσματα νεοπλασιών των πνευμόνων σε όλη τη χώρα.

Σαν να μην έφτανε η εκμετάλλευση του κόπου τους, η εταιρεία «φροντίζει» να πάρει πίσω τα ελάχιστα χρήματα που τους δίνει. Εισάγει για πρώτη φορά την πληρωμή σε εταιρικό νόμισμα που έχει αντίκρισμα μόνο σε καταστήματα της εταιρείας στην ευρύτερη περιοχή, με αποτέλεσμα και αυτά τα λίγα χρήματα που δίνει στους εργαζόμενους να επιστρέφουν πάλι σε αυτή...

Έγιναν πολλές απεργίες μεταλλωρύχων με στόχο τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας στα μεταλλεία και της διαβίωσης των εργατών. Απεργίες έγιναν στη εταιρεία το 1883, 1887, 1896, 1906, 1910, 1919, 1921, 1929, 1964. Πιο σημαντικές ήταν εκείνες του 1896, του 1906 και του 1929.

Η απεργία του 1896, διαρκεί από τις 8 μέχρι τις 21 Απριλίου του 1896. Η εταιρεία αρνείται να συναντήσει την απεργιακή επιτροπή των εργατών. Τα αιτήματά τους ήταν:

- * Αύξηση του μεροκάματου.
- * Εξαναγκασμός της εταιρείας να φτιάξει έργα για να μη σκοτώνονται οι εργάτες.
- * Κατάργηση της δουλειάς της Κυριακής.
- * Να πληρώνονται απ' ευθείας απ' την εταιρεία κι όχι από τους εργολάβους.
- * Να ιδρυθεί νοσοκομείο και φαρμακείο.

Η εταιρεία αρνείται, και όχι μόνο αυτό, κάποιος εκπρόσωπός της πυροβολεί στο πλήθος. Οι εργάτες Καραφλιάς και Βασιλακόπουλος σκοτώνονται. Οι εργάτες αντιδρούν και επιτίθενται με πέτρες, ξύλα, μεταλλεύματα και σωματική βία. Η σύρραξη πλέον γίνεται ανοιχτή μεταξύ των μεταλλωρύχων και των κρατικών δυνάμεων καταστολής που είχαν καταφθάσει. Η «Εφημερίς» του Κορομηλά γράφει: *«Οι χωροφύλακες πυροβολούσι εις τον αέρα, οι εργάται αντιπυροβολούσι, ακούοντας ύβρεις, φωναί, κραυγαί, πίπτουσιν βροχηδόν λίθοι, συνεχίζονται οι πυροβολισμοί και η Καμάριζα φαίνεται ως εις εμπόλεμον κατάστασιν»*. Ακολουθεί η ανατίναξη των αποθηκών της δυναμίτιδος και του πετρελαίου. *«Οι κ. Σερπιέρης, οι μηχανικοί Ραμπού και Σπανζεράλ, καθ' ων υπήρχε μήνις, ετράπησαν εις φυγήν, μεταφεισθέντες εις Δωριείς εργάτας»*.

Τελικά «η τάξις επεβλήθη» με την παρουσία 2 ιλών ιππικού, μίας πυροβολαρχίας κι ενός ευζωνικού τάγματος. Οι δε γαλλικές προξενικές αναφορές, προκειμένου να προστατευθούν οι Γάλλοι υπήκοοι και τα οικονομικά τους συμφέροντα στην περιοχή, κάνουν λόγο για την παρουσία του γαλλικού θωρηκτού «Cosma» στο λιμάνι του Λαυρίου που θα ενίσχυε σε ενδεχόμενη ανάγκη το στρατιωτικό σώμα της Καμάριζας.

Το ίδιο συμβαίνει και στην απεργία του 1906 όπως αναγράφεται και πάλι στις γαλλικές προξενικές αναφορές: *«Η απεργία στο Λαύριο συνεχίζεται. Κατόπιν αιτήσεως της διευθύνσεως της εταιρείας παρακάλεσα τον Υπουργό Εσωτερικών ν' αυξήσει τον αριθμό των στρατευμάτων για να εξασφαλισθεί η ασφάλεια προσώπων και υλικών. Ο Υπουργός Εσωτερικών δέχθηκε παρ' ότι υπάρχουν στο Λαύριο ήδη 400 στρατιώτες ...»*. Και επιμένουν πάλι να αποσταλεί ένα γαλλικό πλοίο για να ελέγχει την κατάσταση. Απολογισμός: Δύο εργάτες νεκροί, πολλοί τραυματίες, συλλήψεις, δίκες και αύξηση τελικά του μεροκάματου κατά μία πεντάρα.

Η απεργία του 1929 που διήρκεσε 48 ημέρες και είχε σαν αποτέλεσμα τη δολοφονία του μεταλλωρύχου Γ.Δ. Συρίγου, τον τραυματισμό και τη σύλληψη πολλών εργατών, τελειώνει στις 16 Μαρτίου 1929 με νίκη των απεργών. Απελευθερώθηκαν οι κρατούμενοι, ιδρύθηκε ταμείο συντάξεων, το μεροκάματο αυξήθηκε κατά 10%.

Το μαρμάρινο άγαλμα του Σερπιέρι, έργο του γλύπτη Γ. Βρούτου, βρισκόταν στο τέλος της κεντρικής πλατείας του Λαυρίου από το 1899, που έγιναν τα αποκαλυπτήριά του, μέχρι το 1982. Εκείνη τη χρονιά η κρατική τηλεόραση έδειξε μια τηλεοπτική σειρά, «Τα Λαυρεωτικά», που αναφερόταν στις συνθήκες διαβίωσης των μεταλλωρύχων την εποχή του Σερπιέρι (αν και τα «Λαυρεωτικά» ήταν ένα γεγονός που στην ουσία δεν είχε να κάνει με τους εργάτες και τις συνθήκες εργασίας· αυτό ήταν ξεχωριστό ζήτημα), οπότε το άγαλμα περιλούστηκε με μπογιές και απομακρύνθηκε στην Εθνική Πινακοθήκη. Ξανατοποθετήθηκε αργότερα ξανά στο αρχικό βάθρο του, όπου υπάρχουν τρεις επιγραφές. Μία γραμμένη στα ελληνικά («Ιωάννης Βαπτιστής Σερπιέρης, ζώσαν εκ νεκράς ανέστησε πόλιν και πλούτον από σποδού αυτή εξανέτειλε»), μία στα γαλλικά («Ο Ι. Β. Σερπιέρι από μια παραμελημένη τέφρα ανέσυρε τη λάμψη του μετάλλου και το ψωμί του εργάτη») και μία στα ιταλικά («Στον Ιταλό Ι. Β. Σερπιέρι, η πόλη θέλησε και ξαγρυπνά εδώ»). Η ονομασία του χώρου εξακολουθεί να χρησιμοποιείται σαν σημείο αναφοράς και ακούς πολλούς Λαυριώτες να λένε «στο άγαλμα».

Πηγές

patridamou.gr | lavreotiki.gr | el.wikipedia.org | eranet.gr (1, 2) | lavriaki.gr | nectos.gr | tovima.gr